

Herstart Protocol hbo

Inleiding

Momenteel is er in Nederland sprake van een 'intelligente lockdown'. Er is sprake van een afvlakking van het aantal besmettingen met het covid-19 virus, maar er zullen nog voor langere tijd beperkingen gelden in Nederland. Om te komen tot een beperkte herstart van het fysieke onderwijs op de locaties in het hbo zijn richtlijnen nodig over afstand houden, hygiëne in acht nemen, bescherming van medewerkers en studenten en het reizen van en naar de hogeschool. Die richtlijnen vormen het kader waarbinnen de hogescholen het fysieke onderwijs op termijn weer kunnen opstarten.

De richtlijnen zijn gemaakt door de Vereniging Hogescholen en de vakbonden in afstemming met OCW. De richtlijnen laten veel ruimte voor invulling door de individuele hogescholen vanwege de enorme variëteit in gebouwen en faciliteiten, in de omvang van studentengroepen en in de mate waarin onderwijs online gegeven kan blijven worden naast gewoon 'fysiek' onderwijs. Té gedetailleerde richtlijnen zijn daarom niet gewenst en werken juist contraproductief. Wel is het goed te beschrijven op welke wijze de sector de randvoorwaarden van de anderhalvemetersamenleving wil vormgeven in het hoger onderwijs.

Hbo heeft een specifiek risicoprofiel

Hogescholen zijn open netwerk- en kennisorganisaties en kennen daardoor een eigen risicoprofiel. Met dit pre-corona-risicoprofiel zal bij de herstart nadrukkelijk rekening worden gehouden:

- Veel hbo studenten wonen nog thuis. Hierdoor wordt er regelmatig in de regio gereisd, waaronder met het OV.
- Voorheen werd een aanzienlijk deel van het onderwijs gegeven in collegezalen.
- Er was sprake van een hoge concentratie van medewerkers, studenten, samenwerkingspartners en bezoekers in grote gebouwen met verloop gedurende de dag.
- Er zijn veel studenten in de leeftijdscategorie 17-25; voor het jongste deel daarvan geldt mogelijk een verminderd risico (wordt onderzocht door RIVM), maar voor de 20+ers en vooral voor veel medewerkers geldt dat niet of althans in mindere mate.

Uitgangspunten

Bij dit risicoprofiel geldt een aantal uitgangspunten:

1. De veiligheid en gezondheid (fysiek en mentaal) van studenten, onderwijspersoneel, en onderwijsondersteunend personeel en onderzoekers moet gewaarborgd zijn en daarin moet vertrouwen zijn.
2. Adviezen van RIVM zijn hierbij leidend en worden te allen tijde opgevolgd; ze moeten tevens eenduidig zijn.
3. Als uit het onderzoek van RIVM over kinderen en jongeren differentiatie ontstaat in richtlijnen tussen leeftijdsgroepen, vraagt dit om helderheid van het gevolg daarvan voor het hbo.

Voorwaarden

Voor een eventuele fysieke herstart moet worden voldaan aan de volgende voorwaarden:

1. Ruimte voor instellingen om gelet op continuïteit en organiseerbaarheid eigen afwegingen te kunnen maken, binnen de kaders van het RIVM.
2. Samenhang tussen keuzes op het gebied van onderwijs, onderzoek en overige maatschappelijke sectoren (inclusief consistentie met protocollen van verwante sectoren).

3. Zorgvuldige communicatie met medewerkers en studenten.
4. Draagvlak bij medewerkers en studenten voor herstart, mede met het oog op de belastbaarheid van medewerkers.
5. Studenten en medewerkers die behoren tot de risicogroepen (RIVM-lijst met kwetsbare groepen) komen op basis van vrijwilligheid naar de instelling.
6. Ruimte voor maatwerk en garantie van goede bescherming, onder andere voor medewerkers en studenten uit risicogroepen die wel naar de instelling komen en voor medewerkers die in direct contact komen met risicogroepen.

Afwegingen hogescholen

De hogescholen geven, vertrekkend vanuit het risicoprofiel, de uitgangspunten en voorwaarden, zelf vorm aan de herstart van het onderwijs. Per instelling zal door het instellingsbestuur, na vaststelling van dit protocol en in overleg met de medezeggenschap en andere relevante partijen, besluitvorming plaatsvinden over onderstaande zaken, gelet op de totale ruimte die beschikbaar is. Daarbij is er een inspanningsverplichting (dus geen resultaatsverplichting) voor de continuïteit van het (online) onderwijsproces en de organisatie gericht op diplomering en doorstroming. Tevens dient te worden afgewogen dat de herstart van onderdelen van het onderzoek en fysiek onderwijs afhankelijk zijn van timing en tempo van de specifieke omstandigheden van de instelling.

Onderwijsactiviteiten gefaseerd opstarten

Aangezien er naar verwachting voor langere tijd beperkingen zullen blijven gelden, zullen hogescholen in de regel vormen van onderwijs online aanbieden voor een langere tijd. Waarbij het eindniveau van studenten te allen tijden wordt bewaakt door de examencommissies.

De hogescholen zullen een beperkte herstart van het fysieke onderwijs in eerste instantie benutten om de studievertraging die studenten oplopen zoveel mogelijk te beperken. Ook zullen hogescholen prioriteit geven aan die activiteiten waardoor studenten hun afstudeerfase kunnen afronden. Voorts gaat het om activiteiten die zorgdragen dat studenten in september zoveel mogelijk met een schone lei kunnen beginnen aan het nieuwe studiejaar.

Dit kan door in de eerste fase vooral te focussen op onderwijsactiviteiten die lastig op afstand zijn vorm te geven. Daarbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan:

- Toetsing
 - o Voor tentamens en andere vormen van toetsing worden de RIVM-maatregelen door hogescholen opgevolgd. Dit heeft direct gevolgen voor de fysieke inrichting van toetsing waardoor de ruimte-druk mogelijk zal toenemen.
- Praktijkvakken/practica en contactvakken
 - o Bij praktijkvakken/practica zullen door hogescholen in overleg met de medezeggenschap richtlijnen worden vastgesteld. Deze richtlijnen zijn gebaseerd op bijvoorbeeld het RIVM-protocol 'Verantwoord winkelen' of andere bijpassende richtlijnen. Denk daarbij aan het aantal vierkante meter per persoon.
 - o Bij contactvakken zullen de richtlijnen verwijzen naar of gebaseerd worden op de richtlijnen van het RIVM en de branche protocollen die gehanteerd worden bij heropening van desbetreffende branches. Daar waar beschermingsmiddelen nodig zijn, zullen deze worden verstrekt
 - o Bij begeleiding van kleine groepen met een praktijkkarakter die niet online plaats kunnen vinden, worden, in overleg met de medezeggenschap, richtlijnen vastgesteld. Ook deze richtlijnen zijn gebaseerd op landelijke richtlijnen van het RIVM.

- Bij begeleiding van afstuderende studenten die vanwege het praktijkkarakter niet online kan plaatsvinden worden, in overleg met de medezeggenschap, richtlijnen vastgesteld. Deze richtlijnen zijn gebaseerd op landelijke richtlijnen van het RIVM
- Monitoring en tutoring van kwetsbare studenten. Activiteiten ten behoeve van studenten die kwetsbaar zijn in het hoger onderwijs, waaronder studenten die lastig thuis kunnen studeren.
- Stages en (praktische) afstudeerprojecten.
 - Voor deze activiteiten worden de richtlijnen gevolgd die gelden op de plek waar deze activiteiten plaatsvinden.

Onderzoeksactiviteiten

Bij onderzoeksactiviteiten zullen door hogescholen in overleg met de medezeggenschap richtlijnen worden vastgesteld. Deze richtlijnen zijn gebaseerd op bijvoorbeeld het RIVM-protocol 'Verantwoord winkelen' of andere bijpassende richtlijnen. Denk daarbij aan het aantal vierkante meter per persoon.

Studenten en medewerkers

Studenten en medewerkers kunnen bij zorgen terecht bij de gebruikelijke kanalen in de hogeschool. Denk daarbij voor studenten in eerste instantie aan de docent, mentor of decaan. Medewerkers kunnen in eerste instantie terecht bij de direct-leidinggevende. Instellingen zullen daarbij communiceren over waar medewerkers en studenten (verder) terecht kunnen met vragen en zorgen.

Afstemming Lokale partijen

Voor een grote campus (1000+ studenten en medewerkers op een normale werkdag) dienen er met de veiligheidsregio in bredere zin afspraken gemaakt te worden over de toegang en gebruik van de campusfaciliteiten ten aanzien van de veiligheid en de openbare orde. Met de regionale en lokale overheid vindt er afstemming plaats op het geheel van openbare orde, veiligheid, OV-gebruik en reisbewegingen. Voor het OV-gebruik wordt aan dezelfde tafel afstemming gezocht met de regionale vervoerders en de regionale contactpersonen van de NS. Uiteraard kan hierbij aangesloten worden bij reguliere relaties en afstemmingsgremia.

Gebouwen

De roostering, eventueel ook buiten de gebruikelijke tijden, van de bovenstaande onderwijsactiviteiten en het toelatingsbeleid moet worden afgestemd, zodat medewerkers, studenten samenwerkingspartners en bezoekers bij het bewegen door de gebouwen kunnen voldoen aan de RIVM-richtlijnen en de maximale groepsgrootte die door het RIVM wordt gehanteerd. Door de geschetste aanpassingen neemt de ruimtedruk (sterk) toe. Daardoor kan een deel van de onderzoeks- en onderwijsactiviteiten niet plaatsvinden op de campus.

Hygiëne maatregelen

Op de campus dienen er extra hygiëne-maatregelen genomen te worden. Deze zullen in lijn zijn met de RIVM-richtlijnen. Aanvullend zal de focus zijn om 'contactmomenten' tussen personen te minimaliseren. Hiervoor is een verdere inkleding opgenomen in het onderstaande schema.

Testbeleid

Binnen de daarvoor geldende richtlijnen van het RIVM zullen de hogescholen testen op covid-19 zoveel mogelijk faciliteren, waarbij de student of medewerker zelf verantwoordelijkheid draagt om zich te laten testen als daartoe aanleiding is. Bij een positieve test van een student of medewerker zal er overleg plaatsvinden met de GGD over de te nemen maatregelen.

Vervoersparagraaf

Het belangrijkste knelpunt lijkt het OV. Hogescholen nemen dit zeer serieus. In het verwachte herstart-scenario zullen er ruwweg dagelijks 82.000 personen van en naar de gebouwen van de hogescholen komen. Zonder een goede aanpak kan dit risico's met zich meebrengen. Deze risico's dienen dan ook geminimaliseerd te worden. Hogescholen staan daarvoor lokaal voor aan de lat. Voor deze lokale uitwerking zullen zij in overleg treden met tenminste de lokale of regionale overheid en de vervoersbedrijven in de regio. Daar waar nodig zal overleg plaatsvinden met de veiligheidsregio. Het doel van dit gezamenlijke overleg is om enerzijds de vervoersbewegingen middels het OV te minimaliseren en anderzijds de noodzakelijke vervoersbewegingen middels het OV maximaal te spreiden. De hogescholen hanteren daarbovenop het volgende kader¹:

- Er wordt gezorgd voor maximale spreiding van activiteiten over de dag én over de werkweek
 - Bijvoorbeeld: door ruimere openingstijden te hanteren tijdens de werkweek, zodat de vervoersstromen beter gespreid kunnen worden.
- Het aantal bewegingen van en naar de instelling dat op gang komt ten behoeve van het onderwijsproces is maximaal zo'n 20% van de reguliere omvang. Het grootste deel van de studenten en medewerkers zal ook in de komende periode dus nog niet fysiek op de hogeschool aanwezig zijn
- Hogescholen stimuleren studenten en medewerkers om te kiezen alternatieven voor het OV. Dit kan bijvoorbeeld door:
 - Medewerkers en studenten middels een communicatie-campagne te vragen om niet onnodig met het OV te komen als zij andere mogelijkheden hebben (bijvoorbeeld fiets of auto).
 - Het stimuleren van het gebruik van fietsen in plaats van bussen en trams.
 - Het vergemakkelijken van de aanschaf van een fiets of e-bike door verruiming van het keuzemenu en de decentrale arbeidsvoorwaardenmiddelen.
 - Het reserveren van (extra) parkeerplaatsen voor medewerkers en studenten.
 - Het afbouwen van OV-stimuleringsmaatregelen; denk bijvoorbeeld aan betaald parkeren.
 - Aan te sluiten bij initiatieven van OV en touringcarbedrijven om extra capaciteit te genereren.
- Om het openbaar vervoer te ontlasten wordt het volgende uitgangspunt gehanteerd: fysiek onderwijs begint en eindigt niet tijdens spijstijd. Hiervoor gelden de volgende timeslots: 11.00-15.00 uur én na 20.00 uur. Overigens kunnen studenten wel tussen 15.00u-20.00u op de hogeschool verblijven, maar onderwijsactiviteiten mogen niet eindigen of beginnen tussen 15.00u-20.00u. Hogescholen zullen bijvoorbeeld het rooster hierop inrichten.
- Alleen als de lokale situatie daartoe noodzaakt, is er ruimte om ook buiten deze timeslots maatwerk te leveren. Bij significante afwijking van de timeslots dient er vooraf afstemming plaats te vinden met IenW en OCW. Hoe dit vorm krijgt, wordt in de week van 25 mei verder uitgewerkt.
- Voor dit maatwerk wordt altijd afstemming gezocht met de regionale vervoerders. Hierin kan op basis van lokale mogelijkheden maximale aansluiting worden gevonden in te verwachten OV-bewegingen en -aanbod. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de verschillen tussen hogescholen met grote campussen en meerdere onderwijslocaties en de kleinere mono-sectorale instellingen.
- Het fysiek onderwijs zal zoveel mogelijk over de verschillende locaties van hogescholen worden gespreid.
- Stages zijn uitgezonderd van deze vervoersregels en volgen de vervoersregels van hun eigen sector.

¹ De voorbeelden hieronder zijn niet bedoeld als richtlijn, maar ter illustratie.

Lokale invulling

Dit protocol bevat de elementen waarvoor het mogelijk is om landelijke richtlijnen te formuleren en dient daarmee als kader voor hogescholen om lokaal nader in te vullen. De verdere invulling is erg afhankelijk van de specifieke omgeving van de hogeschool en zelfs afhankelijk van de verschillende gebouwen. Dit wordt ingegeven door verschil in type (onderwijs-)activiteit, opzet van campus, type bedrijven en voorzieningen op en rond de campus, maar ook de opzet van een hogeschool kan verschil maken, bijvoorbeeld vanwege de capaciteit van de lift, de breedte van de gang etc.

Het protocol zal in overleg met de medezeggenschap verder worden ingevuld en daar waar van toepassing worden afgestemd met de veiligheidsregio en andere stakeholders:

- Richtlijnen voor medewerkers en studenten met betrekking tot wanneer zij wel/niet naar de gebouwen van hogescholen mogen komen.
- Maatregelen om te bewaken dat de 1,5 meter regel wordt nageleefd (vergelijkbaar met maatregelen zoals in [protocol 'Verantwoord Winkelen'](#)). Denk daarbij aan het anders inrichten van praktijkruimten en tentamenzalen, maar ook regels voor het gebruik van gangen, trappenhuis en liften.
- Voorzien in toezicht op en handhaving van de 1,5 meter regel.
- Extra hygiënemaatregelen (denk aan hygiënepunten bij de ingang van gebouwen en handalcohol op plekken waar geen stromend water/zeep aanwezig is).
- Tijden waarop er onderwijsactiviteiten worden verzorgd.
- Wijze waarop studenten en medewerkers worden gevraagd om het OV te mijden.
- De kaders van de aanpassingen in de roostering van onderwijsactiviteiten.
- Regels voor het delen en schoonmaken van praktijkruimten.
- Richtlijnen voor het (delen) van studie- en werkplekken.
- Communicatie over de maatregelen, inclusief communicatie over waar medewerkers en studenten terecht kunnen met vragen en zorgen (nadat ze bij de gebruikelijke kanalen zijn geweest).
- Alle andere maatregelen die door de tijd heen noodzakelijk zullen blijken te zijn.
- Specifieke uitzonderingen en richtlijnen voor studenten in contactberoepen zoals de zorg.

Sector	Situatie	Bronaanpak	Technisch en organisatorisch	Persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM)
Algemeen (deze preventieve maatregelen moeten altijd worden opgevolgd in alle onderstaande sectoren)	Alle werkzaamheden	<p>Medewerkers</p> <ul style="list-style-type: none"> -Niet naar het werk gaan door werknemer bij Corona-infectie van jezelf of een gezinslid. -Niet naar het werk gaan bij verkoudheidsklachten. -Niet naar het werk gaan als een gezinslid koorts heeft. Pas weer naar het werk gaan als werknemer of gezinslid minimaal 24 uur klachtenvrij is. -Thuiswerk organiseren als de functie dat toelaat. <p>studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> -Niet naar de instelling gaan door student bij Corona-infectie van jezelf of een gezinslid, of huisgenoot. 	<ul style="list-style-type: none"> -Geen handen schudden. -Regelmatig de handen wassen met zeep en/of gebruik maken van desinfecterende handgel met minimaal 70% alcohol. - Was je handen min. 6x per dag, volgens de instructie. In ieder geval voor het eten, na toiletbezoek, na het reizen met het openbaar vervoer, na het schoonmaken. -Gezicht niet aanraken, in de elleboog niezen/hoesten, zelf papieren zakdoekjes meenemen. 	Alle hygiënische voorzorgsmaatregelen

		<p>-Niet naar het werk gaan bij verkoudheidsklachten.</p> <p>-Rekening houden met kwetsbare studenten.</p>	<p>En deze na één keer gebruik weg gooien.</p> <p>Daarna handen wassen.</p> <p>-Houd 1,5 meter afstand.</p> <p>Daar waar dat onmogelijk is gelden de daartoe gebruikelijke protocollen. Bijvoorbeeld bij contactberoepen.</p> <p>-Pas daarop de organisatie aan en richt de werkplek hierop in.</p> <p>-Indien minder dan 1,5 meter onvermijdbaar is, RIVM-richtlijnen aanhouden.</p> <p>-Regelmatig schoonmaken. Als het kan spullen desinfecteren met 70% isopropylalcoholdoekjes</p> <p>-Deel je spullen en materialen niet met anderen en houd dit schoon.</p> <p>-Ventileer ruimtes.</p> <p>- Werk zoveel mogelijk in vaste teams.</p> <p>-Opstellen hygiëneplan en aanwijzen 'corona-coördinator'.</p>	
Hoger onderwijs		<p>Aandachtspunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Doorwisselen door studenten en docenten van onderwijsruimtes - Grootschalige colleges - Zorg voor kwetsbare studenten - Gebruik campusvoorzieningen (waar studenten soms ook wonen) en andere faciliteiten (zoals kantines, sportfaciliteiten, technische en IT-voorzieningen) - Praktijkvakken - Stages (ook internationaal) - Samenwerkopdrachten - Tentaminering en examinering - Reizen naar de instelling (regionaal ov/trein) - Onderzoeksactiviteiten - Voorlichtingsactiviteiten 	<p>Binnen de bovengeschetste afspraken kunnen instellingen eigen afwegingen maken (die zo nodig kunnen verschillen per faculteit en/of opleiding):</p> <ul style="list-style-type: none"> -concrete fasering herstart -concrete lestijden en collegeroosters -gedragsregels over hygiëne en 1,5 m afstand -aanwezigheid (of beperking daarvan) van medewerkers en studenten op instelling 	

		- Introductieperiodes augustus		
Onderzoek		Onderzoekers -Niet naar het werk gaan door onderzoekers bij Corona-infectie van jezelf of een gezinslid. -Niet naar het werk gaan bij verkoudheidsklachten. -Niet naar het werk gaan als een gezinslid koorts heeft. Pas weer naar het werk gaan als werknemer of gezinslid minimaal 24 uur klachtenvrij is. -Thuiswerk organiseren als de functie dat toelaat.	Algemeen geldende veiligheidsnormen normen, o.a. hygiëne, veiligheid, etc.	Alle hygiënische en veiligheidsnormen. In bijzondere gevallen is extra bescherming nodig. Hierover is nauw contact met crisisteam en de instellingen.